

УДК 364.442.6:316.776.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-5>

Олена Березовська-Чміль
ORCID: 0000-0002-3395-9141

Ігор Ковальчук
ORCID: 0009-0005-7055-6658

РОЛЬ ОРГАНІВ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті з'ясовано суть поняття «соціальна безпека», його розвиток і затвердження в науковій сфері. Узагальнено погляди науковців на суть цього поняття й особливості соціальної безпеки на державному та регіональному рівнях. Розглянуто роль органів державної влади та місцевого самоврядування, політичних і громадських інституцій у системі забезпечення соціальної безпеки в умовах воєнного стану.

Доведено, що війна має руйнівний вплив і наслідки на всі сфери життєдіяльності людини, зокрема соціальну, і тому перед Україною як державою стоїть важливе завдання перешкодити негативному впливу і в умовах дестабілізуючих процесів, які несе війна, забезпечити на належному рівні соціальну безпеку своїх громадян.

Автори дійшли висновку, що проблема забезпечення соціальної безпеки в умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України є надзвичайно важливою та потребує першочергової уваги. Безпека життя й діяльності людини є основою держави та її інституцій.

Метою статті є визначення й аналіз ролі органів влади та громадських інституцій у системі організації соціальної безпеки в умовах воєнного стану.

Ключові слова: безпека, соціальна безпека, воєнний стан, національна безпека, гібридна війна.

Вступ. Актуальність теми дослідження зумовлена війною, яку спричинила РФ, і утрудненням забезпечення соціального захисту громадян з боку держави. Посилення загроз для України обумовлює актуалізацію питань щодо поновлення та вдосконалення системи соціального захисту й забезпечення соціальної безпеки. Великий відсоток населення, що продовжує зростати, потребує активної та негайної допомоги. На сучасному етапі можна спостерігати проблеми фінансування соціального захисту й недоліки побудови структури надання, формування та створення умов для забезпечення якісних послуг.

Аналіз останніх досліджень. Проблематику соціальної безпеки розглядали у своїх наукових працях А. Новікова, М. Колот. У них вони трактують соціальну безпеку крізь призму невід'ємного елемента національної безпеки. Водночас, як зауважують О. Сидорчук та О. Хандій, постійні трансформаційні процеси змушують до пошуку шляхів адаптації певного державного забезпечення соціальної безпеки на всіх інституційних рівнях розвитку.

Становлення поняття «соціальна безпека» розглядали такі вчені, як В. Скуратівський, І. Гнибіденко, О. Панькова, В. Трощинський та інші.

Слід зауважити, що в науковому просторі з'явилася низка досліджень і публікацій щодо забезпечення соціальної безпеки в умовах війни. З різного боку їх досліджували З. Верналій, О. Чеберяко, які здійснили аналіз інституційного забезпечення соціального захисту особи в умовах війни. У наукових працях В. Марчука досліджено особливості впливу децентралізаційного процесу на суспільство України та формування самостійності регіональних інституцій стосовно центру.

Під час дослідження використано емпіричні й теоретичні методи, зокрема опис, порівняння, аналіз, узагальнення, індукція та дедукція.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна безпека в широкому її розумінні має зв'язок із загальним визначенням безпеки як складової системної категорії. Слід зауважити, що в правовому полі України на сьогодні немає офіційного визначення поняття «соціальна безпека».

Основні положення соціальної безпеки в Україні закладені в Конституції України та Законі України «Про національну безпеку України». В інших нормативно-правових актах узгоджується питання реалізації та забезпечення соціальної безпеки.

Будь-який військовий конфлікт, війна посягають на найцінніше – людське життя, яке є однією із складових забезпечення соціальної безпеки. Український учений В. Скуратівський подає трактування соціальної безпеки крізь призму «складової національної безпеки, що визначає стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також від загрози суспільним інтересам». Е. Лібанова й О. Павлів вбачають у соціальній безпеці «стан захищеності від загроз соціальним інтересам, а також результат реалізації соціальної політики». Зрештою поняття соціальної безпеки охоплює: стан і можливості захисту соціальних інтересів громадянина, суспільства та держави від впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на національну та соціальну безпеку, а також гарантії правового й інституціонального захисту інтересів суб'єктів соціальних відносин (людини та громадянина, соціуму, держави) від внутрішніх і зовнішніх загроз через попередження соціальних ризиків та небезпек і пом'якшення наслідків від них відповідно. Тому соціальна безпека на усіх рівнях діяльності держави є вкрай важливою, особливо в період дії військового стану в Україні [1, с. 21].

Гібридний характер війни в Україні, спровокованої Російською Федерацією, має значний негативний вплив на систему національної безпеки України, становить безпосередню загрозу для соціальної безпеки держави, суспільства та громадянина.

Український науковець Захарій Верналій пропонує трактувати соціальну безпеку як цілеспрямовану взаємодію всіх її соціальних об'єктів, які мають нести соціальну відповідальність на своєму рівні [1, с. 22].

Це твердження є цілком правильними, адже держава відповідає загалом за соціальну безпеку своїх громадян під час війни. Органи місцевого самоврядування відповідають за соціальну безпеку на місцевому рівні. Стосовно політичних партій, то їх унікальність полягає в тому, що вони можуть і мають вплив на процеси забезпечення соціальної безпеки як на державному рівні (пропозиція та ініціювання законопроектів щодо соціальних гарантій і безпеки), так і на регіональному, місцевому (включення в процес реалізації соціальної безпеки в об'єднаних територіальних громадах).

На наш погляд, забезпечення соціальної безпеки слід розглядати крізь призму її багаторівневої системи – від держави загалом до міста й села зокрема.

Зазначені на рис. 1 елементи соціальної безпеки держави, на думку науковця З. Верналія, свідчать про полісистемність поняття соціальної безпеки та можуть свідчити про збалансованість існування людини й особистості в політичній, інформаційній, економічній, психологічній, демографічній та інших сферах життєдіяльності суспільства [1, с. 22–23].

Згідно з позицією В. Бульби й А. Мелякова, головною метою соціальної безпеки є забезпечення ефективного та сталого розвитку особистості й суспільства в умовах мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища [2, с. 36].

Війна є деструктивним елементом, що посягає на всю сферу життєдіяльності людини та держави. Тому перед Україною як державою стоїть важливе завдання перешкодити негативному впливу і в умовах дестабілізувальних процесів, які несе війна, забезпечити на належному рівні соціальну безпеку своїх громадян.

Врешті, українська науковиця Юлія Лисенко звертає увагу на те, що в умовах воєнного стану та війни значно уповільнився процес і кроки нашої держави на шляху досягнення європейських стандартів у сфері соціальної безпеки, з яких виділяє такі:

Рис. 1. Структурні елементи соціальної безпеки держави

Примітка. Створено авторами на основі [1, с. 23].

- стандарти якості соціального середовища;
- стандарти захищеності соціальних прав;
- стандарти зайнятості і відпочинку;
- стандарти захисту від насильства, погроз;
- стандарти послуг охорони здоров'я для населення та надання необхідних медичних послуг;
- стандарти доступу до продовольчих товарів і товарів першої необхідності.

Також Ю. Лисенко зауважує, що основними викликами та ризиками соціальної безпеки в умовах воєнного стану є:

- міграційні процеси всередині країни;
- продовольча криза;
- гуманітарна криза;
- соціальна нестабільність;
- проблеми житлово-комунальної сфери;
- потреба в соціальному та медичному обслуговуванні окремих категорій населення [3, с. 27].

Науковиця стверджує, що в сучасних реаліях війни найбільш дієвими кроками держави у сфері забезпечення соціальної безпеки на всіх рівнях є насамперед закони й нормативно-правові акти, що забезпечують основні права та свободи людини та громадянина. Окрім цього нею також названо:

- партнерство та діалог соціального характеру між урядом, працедавцем та працівником;
- відповідальна та безпечна поведінка громадян держави;
- створення та наявність служб, що надають перелік послуг соціального характеру;
- розвиток демократичних інститутів громадянського суспільства;
- стабільність і соціальний порядок, що зумовлюють консолідацію суспільства;
- чіткі гарантії та кроки забезпечення соціальних потреб населення [3, с. 26–27].

Кабінет Міністрів в умовах військових реалій вчиняє дії щодо забезпечення можливого рівня соціальної безпеки, зокрема: постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 року № 214 «Про деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану»; постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 року № 204 «Про затвердження переліку адміністративно-територіальних одиниць, на території яких надається допомога застрахованим особам в рамках Програми «ЄПідтримка» та ін. [3, с. 26].

Серед державних заходів забезпечення соціальної безпеки людей можна назвати міжнародні договори й угоди України з іноземними державами. Безпекові угоди насамперед спрямовані на співробітництво сторін у військовій сфері, але, окрім цього, є домовленості щодо кроків забезпечення соціальної стабільності українського суспільства.

Політичні партії та громадські організації як добровільні об'єднання громадян, основною метою яких є забезпечення та задоволення законних політичних, економічних, соціальних, культурних, духовних інтересів беруть участь у процесах реалізації соціальної безпеки як на державному, так і на місцевому рівні.

Передусім політичні партії та громадські організації є представниками інтересів громадян. У їх інтересах є задоволення потреб суспільних груп населення, що їх підтримують. Як учасники державно-політичного життя, вони мають право ініціювати прийняття законів відповідного соціального характеру.

На більш локальному рівні органи місцевого самоврядування теж відповідальні за забезпечення соціальної безпеки, особливо в умовах військового стану й агресії, коли будь-який громадянин воюючої держави перебуває у небезпеці. Об'єднані громади в Україні формують власне бачення розробки й визначення пріоритетів. При цьому ОТГ повинні маневрувати між встановленими законодавством нормами, чітко розуміти межі своїх повноважень, не дублювати, а доповнювати раніше розроблені стратегії розвитку кожного регіону [13, с. 56–59].

Водночас слід вказати, що, враховуючи воєнний стан, органи місцевого самоврядування продовжують співпрацювати з військовим адміністраціями й узгоджувати між собою співпрацю у сфері забезпечення соціальної безпеки та окремих повноважень.

Із перших днів повномасштабного вторгнення Росії на територію України перед органами державної влади та місцевого самоврядування постала складна й нагальна проблема забезпечення соціальної безпеки людини і громадянина. Зокрема, органи місцевого самоврядування працювали і працюють над процесами релокації бізнесу з окупованих і прифронтових територій України на захід нашої держави, а також налагоджують механізми економічної підтримки Збройних Сил України. Це свідчить про ефективність явища самоорганізації суспільства та місцевого самоврядування [4; 11; 12].

Територіальні громади на місцях відповідають за забезпечення повсякденної діяльності її жителів. Попри військовий стан, місцеве самоврядування продовжує працювати і сьогодні [5, с. 103].

В умовах воєнного стану на органи державної влади та місцевого самоврядування, на думку науковця Миколи Ярмистого, покладені ширші повноваження в забезпеченні охорони й оборони держави на глобальному рівні та територіальних громад на локальному, регіональному рівні. Саме тому з метою формування та забезпечення соціальної безпеки громадян місцеві громади співпрацюють із військовими адміністраціями, які, згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану», утворюються як тимчасові державні органи [6].

Водночас, за твердженнями українського науковця Василя Марчука, ключовим пріоритетом розвитку громад є економіка, тобто її зростання, оптимізація та переорієнтація на внутрішні ресурси, про що свідчать затверджені напрями державної регіональної політики. Міцна економіка є запорукою соціальної безпеки людини та громадянина [13, с. 59].

Вчений виділяє такі напрями:

- стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення й підтримки повноцінного життєвого середовища;
- підвищення якості життя людей;

- зменшення територіальної диференціації за показниками соціально-економічного розвитку;
- формування конкурентоспроможності регіонів;
- формування єдиної держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
- адаптація регіональної економіки та середовища існування людини до змін клімату, посилення стійкості територіальних громад до кліматичних, демографічних і економічних викликів;
- покращення матеріального, фінансового, формаційного, кадрового та ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування тощо [13, с. 59–60].

Прикладом негативного впливу війни можемо назвати ситуацію навколо ТОВ «Карпатнафтохім», коли внаслідок обстрілів енергетичної мережі України одне з найбільших хімічних підприємств опинилося на межі колапсу, адже очисні споруди фактично зупинилися, що створює пряму загрозу для соціальної безпеки населення – Калуш може залишитися без водопостачання й водовідведення.

Слід зауважити, що на ці негативні процеси вплинули також проблеми з енергоживленням та борги перед працівниками по зарплатні, що створило прецедент масового звільнення, а отже, ставить під загрозу безпеку населення. Міська рада, розуміючи стан справ, у липні 2024 р. підготувала звернення до «Укренерго» щодо забезпечення резервного енергоживлення для підприємства, щоб унеможливити виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня [7; 8].

Однак це не зменшило напруження, а працівники продовжили звільнятися. Щоб владнати ситуацію і виплатити борги, Калуська міська рада на позачерговій сесії виділила 2 млн гривень для погашення заборгованості перед працівниками «Карпатнафтохіму» [9].

Цей випадок свідчить про роль органів місцевого самоврядування в процесі забезпечення соціальної безпеки на локальному рівні та взаємодію з органами державної влади. Адже розуміючи загрозу ситуацію щодо енергоживлення, Калуш звернувся до НЕК «Укренерго», яка уповноважена контролювати енергетичну систему України, із проханням здійснити вплив на ситуацію і унеможливити виникнення катастрофи регіонального характеру.

Ліквідація наслідків від обстрілів і бойових дій певним чином у сучасних реаліях теж є елементом соціальної безпеки держави та її громадян. Тому з 2022 р. на органи місцевого самоврядування покладено відповідні повноваження щодо аналізу, оцінки та ліквідації наслідків бойових дій.

Проте слід розуміти, що належне функціонування органів місцевого самоврядування потребує, щоб державна влада продовжувала законотворчу діяльність у напрямі вдосконалення механізмів дії місцевої демократії [10, с. 26].

Водночас Василь Марчук зазначає, що в умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України перед громадами на місцях постали зовсім нові виклики, що певною мірою впливають на соціальну безпеку населення, регіону й держави. Визначає також необхідність розміщення біженців, інакше кажучи, внутрішньо переміщених осіб, а також релокацію бізнесів та підприємств, одноосібне прийняття рішень головами міських та сільських рад і питання щодо розподілу прав та обов'язків між виборними органами місцевого самоврядування й місцевими органами виконавчої влади, визначення їх статусу та відповідальності [13, с. 63].

Усе це, зі свого боку, впливає на принципи й реалізацію програм соціальної безпеки на місцях і в державі загалом, які покликані забезпечити необхідний рівень соціальної безпеки для громадян держави.

Висновки. В умовах воєнного стану забезпечення соціальної безпеки держави та її громадян є життєво необхідним елементом діяльності всіх інституцій держави на всіх рівнях – від загальнодержавного до місцевого. У широкому розумінні має формуватися поняття соціальної безпеки, яку розуміють як стан і можливість захищеності соціальних інтересів індивіда,

соціуму та держави загалом від загроз внутрішнього та зовнішнього характеру для національної та соціальної безпеки.

Наведено погляди науковців щодо основних чинників, що загрожують соціальній безпеці населення, особливо в умовах воєнного стану та повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Серед них названо міграційні процеси, гуманітарну та продовольчу кризу, проблеми в житлово-комунальній сфері, потребу в соціальному та медичному обслуговуванні окремих незахищених верств населення.

Діяльність органів влади та громадських інституцій повинна бути спрямована на забезпечення належних умов для безпечного розвитку суспільства й індивіда зокрема, створення та послідовну реалізацію соціальної політики, що в підсумку впливає на формування соціальної безпеки держави та нації.

Роль органів влади та громадських інституцій полягає у всеосяжному зв'язку між усіма суб'єктами відносин соціальної безпеки – від державних і центральних органів влади до органів місцевого самоврядування на місцях. Лише таким чином можна говорити про ймовірність і можливість забезпечення процесів реалізації політики безпеки громадян.

Література:

1. Верналій З. Багаторівнева система соціальної безпеки. *Економічна безпека держави та суб'єктів господарювання. Економіка і регіон*. 2022. № 1 (84). С. 21–27. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2547/2001>
2. Сидорчук О. Соціальна безпека: державне регулювання та організаційно-економічне забезпечення : монографія. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2018. 492 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/sydorchuk_mon.pdf
3. Лисенко Ю. Соціальна безпека: виклики в умовах політичної нестабільності українського суспільства. *Науковий журнал «Політик»*. 2022. № 6. С. 24–28. URL: http://politicus.od.ua/6_2022/4.pdf
4. Місцеве самоврядування в умовах війни: підсумки за період від 24 лютого до 30 квітня. *Uplan*. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriadvannia-v-umovakh-viiny-pidsumky-za-period-vid-24-liutoho-do-30-kvitnia/>
5. Дубовик К. Діяльність органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Публічне управління: український вимір : матеріали щорічної науково-практ. конф., м. Харків, 7 груд. 2022 р. Харків, 2023. С. 101–104. URL: <http://surl.li/knyvvl>
6. Ярмистий М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування. *Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування*. 4 квіт. 2022 р. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryadvannya/2059/>
7. «Карпатнафтохім» потребує резервне енергоживлення. Калуш готуватиме звернення до «Укренерго». *Інформатор Калуш*. URL: <https://kalush.informator.ua/2024/07/17/karpatnaftohim-potrebuye-rezervne-energozhylennya-kalush-gotuvatyme-zvernennya-do-ukrenergo/>
8. З очисних споруд «Карпатнафтохіму» планують масово звільнитися працівники. *Інформатор Калуш*. URL: <https://kalush.informator.ua/2024/06/18/z-ochysnyh-sporud-karpatnaftohimu-planuyut-masovo-zvilnyatysya-praczivnyky/> (дата звернення: 04.08.2024).
9. З бюджету Калуша виділили 2 мільйони гривень на зарплати працівників очисних. *Інформатор Калуш*. URL: <https://kalush.informator.ua/2024/08/02/z-byudzhetu-kalusha-vydilyly-2-miljony-gryven-na-zarplaty-praczivnykiv-ochysnyh/>
10. Мороз В. Повноваження органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні: законодавче регулювання та проблеми реалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 396–398. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/97.pdf
11. Marchuk, V., Dudkevych, V. European Integration of Ukraine: Political and Security Practices. *Typi Universitatis Tyrnaviensis and VEDA. TRNAVA 2022*. 144 p. ISBN 978-80-568-0504-6
12. Marchuk V. Ukraine's European integration in the political dimension of Central and Eastern Europe. *Trnava, VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied*. 2022. 95 p. ISBN 978-80-568-0439-1.

13. Marchuk V., Melnychuk. V. European Integration and Reform of Decentralization in Ukraine during Martial Law: Political Accents. VEDA, PETER LANG AG, Spectrum Slovakia. Vol. 46. 2024. 152 p. ISBN 978-36-319-1466-3, <https://books.google.com.ua/books?id=fs610AEACAAJ>

References:

1. Vernaliy, Z. (2022). Bagatorivneva systema socialnoi bezpeky. [Multi-level system of social security]. № 1 (84). P. 21–27. Retrieved from <https://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2547/2001>
2. Sudorchyk, O. (2018). Socialna bezpeka: derzhavne reguluvannya ra organizaciyno-ekonomicne zabezpechennia [Social security: state regulation and organizational and economic support]. Lviv : LRIDU NADU, 492 p.
3. Lysenko, Y. (2022). Socialna bezpeka: vyklyky v umovah politychnoi nestabilnosti ukrainskogo suspilstva [Social security: challenges in the conditions of political instability of Ukrainian society]. № 6. P. 24–28. Retrieved from http://politicus.od.ua/6_2022/4.pdf
4. Uplan, (2022). Misceve samovriaduvannya v umovah viynu: pidsumky vid 24 lutogo do 30 kvitnia [Local self-government in war conditions: results for the period from February 24 to April 30]. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriaduvannya-v-umovakh-viiny-pidsumky-za-period-vid-24-liutoho-do-30-kvitnia/>
5. Dybovuk, K. (2023). Diyalist' organiv misceвого samovriaduvannya v umovah voyennogo stanu [Activities of local self-government bodies under martial law]. Publichne upravlinnia: ukrainskyi vymir: Materialy shchorichnoi naukovoprakt. konf., Kharkiv. P. 101–104. URL: <http://surl.li/kynvvl>
6. Yarmystyi, M (2022). Miscevi organu vladu v umovah voyennogo stanu: povnovaghennia ta spivpracia viyskovih administracij z organamy misceвого samovriadyvannya [Local authorities under martial law: powers and cooperation of military administrations with local self-government bodies]. *Bukovynskyi visnyk derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannya*. Retrieved from <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/2059/>
7. “Karpatnaftokhim” potrebuye rezervne energozhyvlennia. Kalush gotyvatume zvernennia do “Ukrenergo” (2024). [“Karpatnaftokhim” needs backup power supply. Kalush will prepare an appeal to “Ukrenergo”]. *Informator Kalush*. Retrieved from <https://kalush.informator.ua/2024/07/17/karpatnaftokhim-potrebuye-rezervne-energozhyvlennia-kalush-gotyvatume-zvernennia-do-ukrenergo/>
8. Z ochysnyh sporyd “Karpatnaftokhimi” planuyut masovo zvilniatysia pracivnyky (2024). [Workers are planning to leave the treatment facilities of “Karpatnaftokhim” en masse]. *Informator Kalush*. Retrieved from <https://kalush.informator.ua/2024/06/18/z-ochysnyh-sporud-karpatnaftokhimu-planuyut-masovo-zvilniatysia-pracivnyky/>
9. Z budzhety Kalusha vudilulu 2 mil'yonu hryven na zarplaty pracivnykiv ochysnyh (2024). [2 million hryvnias were allocated from Kalush's budget for the salaries of cleaning workers]. *Informator Kalush*. Retrieved from <https://kalush.informator.ua/2024/08/02/z-byudzhetu-kalusha-vydilyly-2-miljony-hryven-na-zarplaty-pracivnykiv-ochysnyh/>
10. Moroz, V. (2023). Povnovazhennia organiv misceвого samovriaduvannya v umovah voiennoho stanu v Ukraine: zakonodavche reguluvannya i problem realizacii [Authorities of local government bodies under the conditions of marital state in Ukraine: legislative regulation and problems of implementation].
11. Marchuk, V., & Dudkevych, V. (2022). European Integration of Ukraine: Political and Security Practices. Typi Universitatis Tyrnaviensis and VEDA. TRNAVA. 144 p. ISBN 978-80-568-0504-6.
12. Marchuk, V. (2022). Ukraine's European integration in the political dimension of Central and Eastern Europe. Trnava, VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. 95 p. ISBN 978-80-568-0439-1
13. Marchuk, V., & Melnychuk, V. (2024). European Integration and Reform of Decentralization in Ukraine during Martial Law: Political Accents. VEDA, PETER LANG AG, Spectrum Slovakia. Vol. 46. 152 p. ISBN 9783631914663, <https://books.google.com.ua/books?id=fs610AEACAAJ>

Olena Berezovska-Chmil, Ihor Kovalchuk. The role of management bodies and collective organizations of social security in the state of affairs

The article clarifies the essence of the concept of “social security”, its development and approval in the scientific field. The views of scientists on the essence of this concept and the peculiarities of social security at the state and regional levels are summarized. The role of state and local self-government bodies, political and public institutions in the system of ensuring social security under martial law is considered.

It has been proven that war has a devastating impact and consequences on all spheres of human activity, including social spheres. The authors came to the conclusion that the problem of ensuring social security in the conditions of a full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine is extremely important and requires priority attention. Safety of human life and activity is the basis of the state and its institutions.

In the conditions of martial law, ensuring the social security of the state and its citizens is a vital element of the activity of all state institutions at all levels – from state to local. In the broad understanding of security, the priority for it is the individual, the person, the concept of social security must be formed, which is understood as the state and possibilities of protection of the social interests of the individual, society and the state as a whole from internal and external threats to national and social security.

The views of scientists regarding the main factors that threaten the social security of the population, especially in the conditions of martial law and the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, are given. Among them are migration processes, humanitarian and food crisis, problems in the housing and communal sphere, the need for social and medical services of certain, socially vulnerable sections of the population.

The activities of authorities and public institutions should be aimed at ensuring the proper conditions for the safe development of society and the individual, in particular, the creation and consistent implementation of social policy, which ultimately is a component of social security as a national value of the state and nation.

The role of authorities and public institutions is a comprehensive and interconnected connection between all subjects of social security relations – from state and central authorities to local self-government bodies. Only in this way can we talk about the probability and possibility of ensuring the processes of implementing the social security policy of citizens.

The purpose of the article is to define and analyze the role of authorities and public institutions in the system of organizing social security under martial law.

Key words: *social security, martial law, security, national security, hybrid warfare.*

Відомості про авторів:

Олена Березовська-Чміль – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних інститутів та процесів,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Ігор Ковальчук – аспірант кафедри політичних інститутів та процесів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.